

Hřebíček, Libor

## K pojetí poradenství pro vysokoškolské studenty

*Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. U, Řada pedagogická.* 1997, vol. 46, iss. U2, pp. [65]-81

ISBN 80-210-1753-8

ISSN 1211-6971

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/104622>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

LIBOR HŘEBÍČEK

## K POJETÍ PORADENSTVÍ PRO VYSOKOŠKOLSKÉ STUDENTY

### Úvodem

Převratná devadesátá léta otevřela ve vysokoškolské oblasti nespočet problémů k jejich revizi a rekonstrukci. Řada z nich se přitom ukázala jako povážlivě zanedbané a vyžadující řešení přímo od základů.

Již v počátcích transformačního procesu se předmětem velmi kritických analýz stalo poradenství pro studenty českých vysokých škol. Stalo se tak v souvislosti s celou řadou okolností. Nepochybně jednou z nejpodstatnějších bylo to, že čeští vysokoškolští absolventi ročníků 1989–1991 masově neuspěli při svém vstupu do nově se vytvořivšího českého trhu pracovních sil. Nebyli schopni chápat jeho pravidla a vyrovnat se s nimi. Mnozí ukázali nedostačivost při zvládání zcela elementárních profesně orientačních situací a požadavků. Téměř všem chyběly potřebné profesní informace, patřičné sebevědomí a operativní rozhodovací způsobilost. Odborná pracovní kvalifikace se rovněž ukazovala jako problematická, nedostačivá. Mnozí z absolventů se ihned po opuštění bran vysokých škol propadli do více či méně dlouhotrvající nezaměstnanosti. Ve vzniklé situaci vysokoškoláci ostře obviňovali jednotlivé školy, fakulty a učební obory, ale také zaměstnavatelské organizace a stát, za nedostačivé způsoby profesní přípravy a podmínek saturace mladých vysokoškolsky kvalifikovaných odborníků do pracovního procesu. Rovněž velmi odsuzovali skutečnost, že v průběhu celého studia i při odchodu do profesní sféry se nesetkali s profesně poradenskými službami a příslušnou podporou (srov.: Čermáková, M., 1991; Duffek, P. — Freibergová, Z. — Kondapaneniová, N., 1991).

Bylo dobré, že se v kritickém čase našly instituce a kvalifikovaní odborníci, kteří v krátké době uskutečnili systémovou analýzu studentských problémů v jejich profesní osobnostní sféře. V letech 1990–1993 proběhl rozsáhlý teoretickoaplikační projekt (grantově podpořený MŠMT ČR), na jehož základě byl poté vytvořen teoretický model profesního poradenství pro české vysoké školy (Projekt — Úloha pracovně profesního poradenství při řešení nezaměstnanosti

vysokoškolských absolventů a možnosti optimalizace jejich uplatnění na trhu práce, 1990–1992).

V uvedených letech se odborný pohled na osobnost vysokoškolského studenta a na možnosti jeho poradenské podpory více a více rozšiřoval, zpřesňoval a objektivizoval. Původně zamýšlená koncepce poradenské podpory vysokoškoláků při jejich vstupu na trh práce se rozšiřovala o participaci při zvládání i dalších jejich problémů: školsky vývojových, specifických psychologických, sociálně etických, sociálně psychologických a také zdravotních. Stranou nezůstaly ani možnosti a povinnosti poradenství v podpoře managementu vysokých škol (viz Projekt — Poradenství na vysokých školách, 1993).

Dnes jsme v situaci, kdy se otevřeně a kriticky analyzuje a realizuje to, co v předchozích letech bez nároku na adekvátní odezvu připomínali zainteresovaní čeští a slovenští vysokoškolští učitelé a pracovníci ojedinělých poradenských center na univerzitách v Praze, Brně a Bratislavě.

## **Obecné znaky vysokoškolského poradenství pro studenty**

Při charakterizování základních znaků vysokoškolského poradenství je nepochybně nezbytné opřít se o více zdrojů informací. Svůj smysl mají informace z historie světového i českého poradenství. Zásadními informačními podklady se jeví zobecněné teoretické i dílčí empirické poznatky z nejvyspělejších světových školských poradenských soustav. Nepřehlédnutelný význam mají i různorodé zkušenosti a fakta, která byla v průběhu let, a zvláště v posledním údobí, v českém vysokoškolském a poradenském terénu sesbírána a zobecněna (v uvedených vysokoškolských centrech v Praze a Brně po dlouhá léta, byť ve velmi skromných podmínkách, pracovali poučení a aktivní poradenští teoretikové i praktikové).

Předložená stať se snaží na uvedené informační zdroje v uměřených proporcích reagovat a s ohledem na budoucí doby poradenství je interpretovat.

Při osvětlování historie vysokoškolského poradenství je únosné omezit se jen na několik srovnávacích postřehů. Přednostním z nich je zřejmě skutečnost, že vysokoškolský terén byl již od počátku poradenských služeb pro mládež mimořádně pro ně vnímavý a vstřícný. Stěžejními osobnostmi, které vytvořily teoretická východiska, případně propracovaly metodiku a prostředky poradenských služeb, byli vysokoškolští učitelé, vědečtí pracovníci a poradci (např.: F. Galton, J.M.Cattell, A. Binet, H. Münsterberg, F. Parsons a jiní). Jedny z prvních poraden vznikly již v závěru devatenáctého století a v prvních desetiletích století dvacátého buď přímo na vysokých školách anebo v bezprostředních vazbách na ně: poradenská klinika na Pensylvánské univerzitě v USA (1898), pedagogickopsychologická laboratoř na pařížské Sorbonně (1908), vysokoškolská poradna na Harvardské univerzitě v USA (1909); poradna pro volbu povolání v Bostonu; vysokoškolské psychologické diagnostické středisko na univerzitě v Minnesotě (1932).

V souladu s přístupnými informacemi lze konstatovat, že v rámci vzniklých poradenských aktivit a poraden byly:

- sledovány a studovány všechny základní problémy, které shledáváme jako typické pro raně dospělou, vysokoškolským vzděláváním se zabývající a typickým studentským životem žijící mladou populaci: volba vysoké školy, adaptační potíže, školská orientace, rozvoj nadání a talentů, problémy školské úspěšnosti a neúspěšnosti, specifické psychologické osobnostní problémy, sociálně existenční a etické problémy, zdravotní potíže a jejich medicínské a poradenské řešení;
- rozvíjeny poradny a poradenské činnosti, které se někdy zaměřovaly úžeji na dílčí poradenské oblasti, jindy zase (a to většinou) na komplexní služby studentům.

Postupem doby, zvláště na severoamerickém kontinentu, nebylo školy, která by v určité formě neposkytovala profesně informační, diagnostické, personální, jakož i speciální psychologické, sociální poradenské služby. Měnily se přitom funkce, rozsah i kvalita poskytovaných služeb; a to v závislosti na potřebách a zájmech studentů, podle typů škol i zaměřenosti vysokoškolských učitelů — poradců a nakonec i podle vývoje sociálních a hospodářských poměrů v regionech, státech a historických společenských etapách.

Poučnou historii má poradenství na československých školách. V pozoruhodném materiálu přední české poradenské pracovnice J. Lancové (1925) se popisují poradenské aktivity spjaté s vysokými školami a studenty: utváření poradenských oddělení pro vysokoškolské studenty v celostátní síti českých poraden; poradenská práce vysokoškolských profesorů; psychologické, ekonomické, sociální a zdravotní aspekty tohoto poradenství.

Vícestranná poradenská pomoc byla provozována v první Akademické poradně v ČSR, vzniklé v roce 1935 v Praze při Ústředním psychotechnickém ústavu.

Další světový vývoj v oblasti poradenství, a to i na základě významných zásluh vysokoškolské poradenské teorie a praxe, přinesl zřetelnou, zásadní změnu, když od poloviny století se pomalu, ale jistě původní diagnostické, resp. orientační poradenství přetvářelo v aktivitu, všímající si osobnosti klienta soustavně, dlouhodobě a po všech stránkách, intervenující do osobnostního vývoje člověka. Zásadní smysl zde měla vstupní, „programová“ prohlášení těch expertů, jakými byli E. Ginzberg (1951), D.E.Super (1953,1957), C.R.Rogers (1942, 1951), P.Naville (1945), A.Léon (1957).

Československé poválečné vysoké školství, a v jeho rámci poradenství pro studenty, jen pozvolna překonávalo válečnou přetržku z let čtyřicátých. A ještě hůře se vyrovnávalo s přezíravými postoji vůči sobě ze strany většiny představitelů tehdejší jednotné komunistické výchovy na školách. Proto až v roce 1968 vznikla první institucionalizovaná vysokoškolská poradna pro vysokoškoláky na Komenského univerzitě v Bratislavě. S kratší přetržkou v sedmdesátých letech je až dodnes nositelkou pozoruhodných poradenských činností a vědeckých výzkumů ve prospěch studentů. V sedmdesátých a osmdesátých letech vznikla poradenská centra na pražské a brněnské univerzitě. Míra institucionalizace a profesionalizace jejich činností však byla po celou dobu limitována omeze-

nými kapacitami vysokoškolských učitelů — poradců, skromnými prostorovými a technickými podmínkami.

Dnes jsme v situaci, kdy se tvářnost vysokoškolského poradenství mění vpravdě o překot. Zcela určitě k tomu přispívají současné obecné celospolečenské podmínky, přísun patřičných informací ze zahraničí, neomezovaná aktivita zainteresovaných jedinců a v neposlední řadě i zřetelně projevované zájmy a potřeby samotných vysokoškolských studentů.

Situace vysokoškolských studentů — zájemců a konzumentů poradenských služeb — je pro koncepci a vývoj poradenství zásadní. Výše připomenutá realita je staví do mnohých rozporných podmínek a rolí. Každopádně tito mladí lidé jdou vstříc době, pro kterou závěr dvacátého století nastoluje ve všech vyspělých sociálních a ekonomických společenstvech světa dobré, stimulační podmínky. Jádrem je to, že lidé se již nemusejí jen trpně přizpůsobovat všem tzv. objektivně nutným sociálním a dalším determinantám existence. Zvláště vysokoškolsky kvalifikovaní a mnohostranně kultivovaní mladí lidé mohou, ale také musí(!) s tímto světem vstupovat do aktivní interakce. Což je ve svém důsledku nesnadná věc. Člověku toto není dáno automaticky. Sebelepší školský systém je v tomto směru krátký. Naopak modernímu poradenství se zde přičítají značné možnosti.

Dnešní česká situace, poměřovaná jak reálným stavem trhu práce, tak sociálním makro a mikroklimatem celé společnosti, je stále spíše zdeformovaná než standardní. To opět vzato do důsledků pro vysokoškoláky znamená, že onen deklarovaný zájem o ně na trhu práce i v sociální sféře postrádají. Mají osobnostní potíže v mnoha směrech. Je třeba říci: i v těchto podmínkách však musí mladí lidé hrát své aktivní role. A to i navzdory tomu, že míněné role jsou pro české studenty a absolventy neobvyklé a těžce zvladatelné. Pro potvrzení líčeného stavu jsou dnes k dispozici rozsáhlá empirická šetření. Mezi nimi jmenujme především široce koncipované sondy do vysokoškolské populace, které v letech 1990–1992 osvětlily patřičně reprezentativním způsobem dva velmi problémové absolventské ročníky českých vysokoškoláků (Čermáková, 1991; Kalínská — Uldrichová, 1991; Kalinová — Czesaná, 1992).

Dnešní vrstva vysokoškoláků si nese s sebou, a to stejně jako generace předcházející, i specifické osobnostní problémy, které imanentně souvisejí s jejich raně dospělým věkem: nejasno a tříbení v hodnotové orientaci, tápání v partnerských vztazích, nesnáze v sociální komunikaci, obtíže v hledání a využívání vlastních osobnostních potencialit, komplexy méněcennosti, obtíže v sebepoznávání a sebehodnocení, rozpory v profesní identifikaci, potíže zdravotní atp. Toto vše rovněž zachytily předchozí uvedené výzkumné sondy. „Je jen málo vysokoškoláků“, konstatuje v konkrétních souvislostech vysokoškolský poradenských pracovník I. Rapoš, „kteří dokáží absolvovat tuto náročnou etapu své životní cesty bez problémů“.

Na výše uvedené pozoruhodné možnosti, ale hlavně na mnohé problémy vysokoškoláků jsou sebelepší školské systémy vskutku krátké. Naopak modernímu poradenství se zde s přesvědčivostí přičítají značné šance.

Světový vývoj na poli poradenství již delší dobu tenduje k takovému pojetí, v jehož rámci se klientům poskytují různorodé, vysoce kvalifikované specifické služby — jako podpora jejich všestranného uspokojivého vývoje. Z doby nedávné a z velkého množství informací poukážme alespoň na některé: Hargašová, 1990; Hargašová a další, 1989; Eliášová — Hargašová, 1992; Wats — Dar-tois — Plant, 1988; Koščo, 1987; ASCA role statement. The role of school counselor in career guidance: expectations and responsibilities, 1985. V jejich světle se neobyčejně závažným jeví to, že poradenský proces se odvíjí způsobem, že klient — student v něm sehrává samostatnou, vysoce aktivní roli. Touto rolí se naplňuje paradox dnešního moderního poradenství definovaný světovým setkáním poradenských pracovníků v roce 1992 ve Finsku tezemi: člověk je především subjektem poradenského procesu, učí se a posléze si umí poradit sám (Blašková, 1992). To je fakt, který podstatným způsobem modifikuje teorii, metodiku i praxi poradenství včetně poradenství vysokoškolského. Poradenství získává na věrohodnosti, že je schopno rovnocenně a rozsáhle účinkovat vedle takových tradičních edukativních institucí, za jaké jsou odedávna považovány škola a rodina.

Uvedení předchozích pasáží není od věci. Praxe řady našich poradenských zařízení, a evidentně i například deklarované záměry většiny nově vzniklých vysokoškolských poraden (srov. např.: Straková, 1993), setrvávají anebo míří k původnímu, diagnostickému poradenství. Rovněž se oživuje ne zcela efektivní úžeji zaměřené poradenství, akcentující spíše jen některé aspekty působení: profesně orientační, profesně personální, pracovní rozmišťovací, sociálně právní, psychokorektivní, pro výběr talentů atp. Stojí za to znovu říci: svět směřuje k poradenství komplexnímu, osobnostně formativnímu, biodromálnímu, zasahujícímu celou osobnost klienta. Takto si to žádá i studentská klientela. Její rozsah a požadavky na poradenské služby se rok od roku rozšiřují (viz např. výsledky analýzy poradenské vysokoškolské praxe — Hřebíček, 1993).

Ve světové poradenské praxi se prosazuje trend, že poradny jsou do budoucna budovány nikoliv jen jako původní klasické vyšetřovny, ale jako komplexy, umožňující ve svých prostorách samostatný pohyb a aktivitu klientů. Studenti jsou zde schopni při samozřejmé kvalifikované a pozorné asistenci profesionálních poradců a za pomoci dostatečné audiovizuální a výpočetní techniky získávat informace, utvářet si potřebná sebehodnocení a navazovat příslušné sociální a profesně orientační kontakty. Jako nezbytné (a do blízké budoucnosti i reálné) se jeví poradenské modelování profesního a osobnostního růstu mnohých nadaných a talentovaných jedinců. Současně je nezpochybnitelná péče v prevenci a nápravě rozsáhlého spektra studentských psychických, sociálně etických a studijních potíží a poruch prostřednictvím individuálních i skupinových forem poradenského působení.

V souboru základních znaků poradenství pro vysokoškolské studenty lze podtrhnout i jeho systémový charakter z hlediska zúčastněných činitelů a institucí. Tato okolnost vystupuje zvláště markantně do popředí na poli školského a profesního vývoje studentů.

Je skutečností, že profesní vývoj člověka do sebe zahrnuje více podstatných položek: všeobecné vzdělávání, odborné formování a nakonec i utváření profesně orientační způsobilosti. To vše probíhá po dobu celého studia, ve vzájemně organické jednotě, v těsné vazbě na působení mnohých školských činitelů a aktivit. Jestliže profesně poradenská podpora je zásadním úkolem poradenských pracovníků, pak profesně orientační utváření studentů je oblastí, ve které nutně musí vedle poradenství participovat i další činitelé. V tomto procesu musí nutně vystupovat vysokoškolští učitelé, vedení kateder, ústavů, fakult, škol. A také představitelé trhu práce, zaměstnavatelské subjekty a zařízení ministerstva práce a sociálních věcí. Tato okolnost dnes není na vysokých školách známa, resp. dostatečně docenována. Nemá tradici a na školách chybí v masovém měřítku akce typu: „dny otevřených dveří vysokých škol“ (pro zájemce — středoškoláky), „veletrhy vysokých škol a absolventů“, vedení talentovaných středoškoláků vysokými školami, poradensky upravená setkávání akademických a středoškolských pracovníků, poradensky vypracovávané profesní informace, poradenská pomoc katedrám a ústavům při konstruování modelů přijímacího řízení a při standardizaci diagnostických testových, dotazníkových a jiných materiálů. Mnohé v tomto směru již před roky uvedla na základě zahraničních zkušeností např. M. Klímová (1976, 1982). Vysokoškolskému poradenství nezbyvá, než proniknout do struktury škol, fakult a jednotlivých pracovišť a mnohé aktivity, které jsou pro studenty nutné, iniciovat.

Výčet obecných východisek pro koncepci poradenství pro vysokoškolské studenty lze uzavřít poukazem na terminologický problém. Vzhledem k tomu, že uvedenému problému byla věnována již značná pozornost v začátku devadesátých let (srov. např.: Duffek — Freibergová — Kondapaneniová, 1992; Hřebíček, 1992), na tomto místě pouze charakterizujeme celkový vývojový trend a ukažme dnešní stav. Vyjděme z toho, že v první fázi (v letech 1990–1991) se námi sledovaný jev zkoumal v rámci grantového projektu s názvem „Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů a možnosti optimalizace jejich uplatnění na trhu práce“ (Praha, 1991 — 1992). Vysokoškolské poradenství bylo v podstatě chápáno pragmaticky jako podpůrný prostředek pro zmírnění dopadu absolventů škol na tvrdé dno nově se vytvořivšího českého trhu práce. Za těch okolností lze z hlediska předmětného připustit, že výraz „pracovní profesní poradenství“ měl smysl: pro označení podpory profesního uplatnění a pracovního zařazení absolventů vysokých škol. Z hlediska obecné teorie pracovní, resp. profesní přípravy a odpovídajícího vývoje byl a je tento výraz nepřijatelný. Nadbytečně v něm souřadně vedle sebe stojí dva pojmy, které vyjadřují velmi blízké skutečnosti: obecnou způsobilost pro práci a profesionální, to jest kvalifikovanou způsobilost pro tuto práci. Dá se říci, že adekvátně jej chápe jen úzká skupina pracovníků (na MPSV ČR). To je možno dokumentovat tím, že v roce 1993 došlo na MŠMT ČR několik desítek poradensky koncipovaných grantových projektů, které však s původně zamýšleným pracovním profesním poradenstvím neměly nic společného. K nespokojenosti pomýlených autorů byly zamítnuty.

Od roku 1993 projekt rekonstrukce poradenství prošel ve svém pokračování výraznými změnami. Poradenství se začalo koncipovat v souladu se současným obecně uznávaným pojetím jako soustavná, mnohodimenzionální podpora životní cesty vysokoškoláků. Terminologická změna v názvu projektu byla holou nutností. V současnosti se převážně používá termín „vysokoškolské poradenství“ anebo „poradenství na vysokých školách“. I když jde o pokrok, terminologický problém se nevidí jako vyřešený. Jde o to, že nový výraz stále připouští, aby jím byly zastřešeny jakékoliv druhy poradenství, jež mohou na půdě vysokých škol být vymyšleny anebo dokonce tam reálně existují ( například: poradenství botanické, podnikatelské, pro amérskou filmovou tvorbu studentů VŠ atp.); toto všechno vedle poradenství psychologickoprofesionního. Výraz „poradenství“ potřebuje být spojen s jistým zpřesňujícím přívlastkem. Z hlediska obsahového i lingvistického lze za vhodnější názvy považovat výrazy: vysokoškolské psychologickoprofesionní poradenství (poradna); psychologickoprofesionní poradenství (poradna) pro vysokoškolské studenty; pedagogicko-psychologické poradenství (poradna) pro vysokoškolské studenty.

V předloženém textu se opírá o termínem „vysokoškolské poradenství (poradny) pro studenty“. Zpřesňující přívlastky „studentský“ a „pro studenty“ jsou zde považovány za nezbytné a minimální — a kalkulující se zažitou odbornou konvencí.

Předchozí text je možno zobecnit pokusem o definici jevu zvaného vysokoškolské poradenství pro studenty. Jedna z možných formulací je následující:

Vysokoškolské poradenství pro studenty je souborem teoretických principů, poznatků, činitelů, organizačních opatření, metod a forem působení, jejichž prostřednictvím se na vysoké škole poskytují specifické, poradensky koncipované služby pro:

- vysokoškolské studenty po čas jejich celého studia;
- vysokoškolským absolventům ve fázi přechodu do pracovní praxe;
- středoškolským studentům ve fázi orientace na vysokoškolské studium;
- zaměstnancům a institucím vysokých škol podle zdůvodněných potřeb.

Z hlediska obsahového jsou poradenské služby zaměřeny na:

- studentské specifické psychologické a sociálně psychologické problémy;
- profesní vývoj studentů;
- studentské problémy studijní, sociálně právní, zdravotně poradenské;
- podporu managementu škol a fakult a vybraných problémů kateder, ústavů a jiných vysokoškolských zařízení.

### **Základní obsahové úkoly v práci vysokoškolského poradenství pro studenty**

Základní okolností dalšího vývoje vysokoškolského poradenství a konkrétních poraden pro studenty bude racionální obsahová náplň práce blízká se potřebám studentů a školám. V další části textu sledujeme tuto náplň.



Vývoj vysokoškolského poradenství ukazuje, že jeho základním obsahovým aspektem bylo, je a zřejmě i bude poradenská podpora profesního vývoje studentů. Tato skutečnost se průkazným způsobem potvrdila i v rozsáhlém resortním výzkumu dokumentovaném v souborech zpráv v grantových projektech s označením: „Úloha pracovní profesního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů a možnosti optimalizace jejich uplatnění na trhu práce“ (1992) a „Poradenství na vysokých školách“ (1993). Z nich vyplývá subjektivní nedostačivost mnohých absolventů vysokých škol, která zřetelně, vedle dnešních objektivních a pochopitelných celospolečenských determinant, způsobuje vysokoškolákům výrazné potíže při vřazování se do světa práce a do sociálního života vůbec. Uvedené materiály potvrzují to, co je dokumentováno i jinými zahraničními experty. Že totiž neuspokojivý profesní vývoj vysokoškoláků se zakládá již v problémové fázi jejich orientace středoškolské. Na tuto etapu pak převážně navazuje živelný a kvalifikovaně nepodpořený vývoj studentů během celého studia vysoké školy. Celý proces vrcholí vágním, na poslední chvíli promyšleným, „amatérským“ vstupem do rizikového prostředí trhu práce. Uveďme, že veškerá teorie i metodika profesního poradenství doporučují, aby vysokoškolák byl podpořen ve všech třech zde uvedených fázích: při orientaci na vysokou školu, v průběhu vysokoškolského studia a při odchodu z vysoké školy.

Podřadíme-li všechny vyjmenované etapy pod jediný a oprávněný termín — „profesní vývoj studenta“ (pozn.: vysokoškolská studijní životní fáze se zde chápe jako jedna z fází celoživotní profesní kariéry) — pak logicky do oblasti profesního poradenství na vysokých školách můžeme vřadit následující dílčí úkoly:

- profesně vyhledávací, diagnostická a informační činnost vysokoškolských poradců ve prospěch středoškoláků;
- rozpoznávání talentovaných jedinců a podpora jejich rozvoje na vysokých školách;
- individuální a skupinová informativní, diagnostická i formativní pomoc studentům při řešení jejich studijně orientačních problémů, zvláště v tzv. uzlových bodech (fázích) jejich vysokoškolského studia;
- poradenská pomoc při zvládání přechodů na jiné školy, při zanechávání studia a vynucených odchodech do pracovního procesu;
- diagnostika všeobecných a speciálních profesních předpokladů, včetně celkového stavu profesního rozvoje (profesní zralosti) jednotlivců;
- modelování profesního rozvoje studentů;
- poradenská informační, koordinační, organizační pomoc studentům nadaným, se sociálními potížemi a také nadměrně váhavým při vřazování do pracovního procesu;
- vypracovávání profesních katamnéz o kariérových osudech studentů jednotlivých oborů, fakult, škol.

Praxe vysokoškolského poradenství ukazuje, že studenti vysokých škol se spontánně zajímají o celou řadu osobnostních, speciálních psychologických,

sociálně psychologických, etických problémů. Je rovněž zřejmé, že je tyto problémy trápí. Proto vyhledávají informace a adekvátní pomoc. Značný díl těchto potíží se potvrdil v rozsáhlém, vícefaktorově koncipovaném a velkou masu vysokoškoláků zahrnuším sociologickém průzkumu autorky M. Čermákové (1991;1992). K dispozici jsou v tomto směru i další informace. Mezi ně patří zobecňující pojednání o praxi bratislavské vysokoškolské poradny vypracované M. Hargašovou (1976;1977), zprávy o praxi amerických poraden (Eliášová, 1989;1990; Eliášová — Hargašová, 1992) a nakonec shrnující zpráva o obsahu práce českých vysokoškolských poraden z doby zcela nedávné (Straková, 1993; Kohoutek, 1993).

Ukazuje se, že prakticky všechna vysokoškolská poradenská zařízení by zásadně měla — přinejmenším vzhledem k poptávce ze strany studentů — počítat s rozsáhlou pracovní kapacitou a angažovaností na poli speciálně psychologického a sociálně psychologického poradenství. Na tomto místě je třeba připomenout, že zdůraznění existence psychologického poradenství na vysokých školách není nadbytečné. Je například faktem, že z celkového počtu všech konkursních projektů na zřízení a ministerskou finanční podporu činnosti nových poraden na vysokých školách v první polovině těchto devadesátých let více jak 40% z nich neuvažovalo o provozování psychologických poradenských služeb v rámci svých plánovaných zařízení.

Z celkového inventáře problémů a úkolů v této oblasti uvedme alespoň některé, nejvíce frekventované. Pro jejich charakteristiku použijme terminologii výše uvedených autorů:

- tříbení hodnotové orientace a hledání smyslu života;
- programování a korekce osobní životní cesty;
- potíže v sociální komunikaci studentů, pomoc při rozvoji sociálně komunikativních schopností;
- sociální izolace a její překonávání;
- výběr partnera (partnerky), partnerské soužití, partnerské konflikty a navozování způsobilostí pro jejich zvládnání;
- studentská manželství, jejich potíže a pomoc při jejich zvládnání;
- partnerské sexuální vztahy a pomoc při zvládnání psychologických diskrepancí;
- disharmonické osobnostní vlastnosti a jejich korekce;
- škodlivé návyky — alkoholismus, tabakismus, narkomanie a jejich korekce;
- komplexy méněcennosti, přecitlivělost a jejich úpravy;
- váhavost, nezpůsobilost pro adekvátní rozhodování, rozhodovací trénink;
- neurózy a další psychické poruchy a jejich úprava poradenská a ve spolupráci se speciálními psychologickými a medicínskými zařízeními.

V celkovém přehledu hlavních obsahových aspektů poradenství jejich třetí okruh reprezentují studijní a sociální problémy a požadavky studentů. Z jejich souboru patříčnou pozornost a kvalifikované poradenské zásahy si zasluhují:

- diagnostika všeobecných a speciálních studijních předpokladů;

- studijní podvýkonovost a školská neúspěšnost, diagnostika a jejich uspokojivé úpravy;
- vyhledávání a rozvoj skrytých a pro studijní a profesní vývoj upotřebitelných potencialit;
- rozpoznávání nadání a talentů a modelace jejich optimálního rozvíjení;
- rozvíjení dovedností pro efektivní učení se;
- sociální a právní potíže studentů a jejich poradenská řešení.

Ve třetím okruhu poradenských úkolů a aktivit má své místo i zdravotní tematika. Připomeňme, že jde o vážný soubor problémů, které vysoce poutají zájem vysokoškoláků. Přitom tyto problémy a jejich řešení mají svůj poradenský náboj. Jde o studentské antropomotorické vloh, schopnosti, možnosti, potíže, o stavy jejich tělesného zdraví, o jeho údržbu či rozvoj. Mnozí zde pociťují nejen značné nevyužité rezervy, ale zvláště různorodé potíže. Podle zpráv, které jsou k dispozici (viz např.: Teplý, 1982; Jacík, 1982; Seliger, 1976 a jiní), současný stav u mladé generace je rozporný. Na jedné straně stále pokračuje sekulární akcelerace české mladé populace, včetně vysokoškolské. Na druhé straně mezi jednotlivci a celými vrstvami mladistvých jsou evidentní kontrastní rozdíly. Přes stálý nárůst hmotnostních a funkčních tělesných ukazatelů tělesná zdatnost mladých stagnuje na nízké úrovni, resp. u některých skupin je vážně ohrožena. Počet mladistvých s chronickými chorobami a potížemi dosáhl již v osmdesátých letech více jak 24% populace. Takto postižení jsou v podstatě dnešní vysokoškoláci a čerství absolventi. Naprostá většina vysokoškoláků — 87% — věnuje své pohybové údržbě nedostatečnou pozornost. Žijí v permanentním stavu patologické pohybové nedostatečnosti. Na místě je servisní lékařská poradenská služba. Ta je dnes standardem na amerických vysokých školách i na většině škol evropských. Medicínští experti — poradci pracují v poradnách na část svého pracovního úvazku. Jsou financováni z rozpočtů poraden. Příslušné služby studentům jsou poskytovány zdarma ve vysokoškolských poradnách — přímo ve zdech škol či internátů se řeší medicínsko hygienické problémy jedinců v organických souvislostech s jejich :

- profesními a životními plány;
- se studijními potížemi;
- s navazováním a ztroskotáváním partnerských vztahů;
- při provozování pohybové a rekreační, relaxační, kompenzační a rozvíjející aktivity v rámci vysokoškolského životního režimu.

Posledním okruhem aktivit vysokoškolského poradenství je podpora managementu vysokých škol, fakult, případně jiných samostatných pracovišť. Uvedme tento problém následující úvahou. Dnes jsou v nové situaci nejen studenti, ale i vysoké školy, fakulty a učební obory. Zkušenosti ze západoevropského a severoamerického vysokého školství ukazují (Kotásek, 1989; Koucký, 1990/91), že tamnější školy odstupují od svého klasického, původního postavení a chování v makrostrukturách společnosti. Školy se dostávají do situací, kdy musí zřetelně prokazovat efektivitu své práce, své produkce. Stát je přestává

dirigovat a automaticky podporovat. Namísto toho se školy hodnotí podle kritérií, která se ve svém celku dají lapidárně vyjádřit tak — zda se školy společností vyplácejí anebo nikoliv. V závislosti na tom je podmíněn tok státních financí do škol. „Oprávnění k rozvoji mají jen takové instituce“, interpretuje tamnější situaci J. Kotásek, „které vykazují dostatečnou kvalitu výsledků své činnosti a mohou ji objektivně prokázat a zveřejnit“ (1989, s. 364). Uplatnitelnost a úspěšnost absolventů, zvláště profesní, se přitom považuje za jedno z rozhodujících kritérií onoho oceňování. Vysokoškolské poradenství je do naznačeného makroanalytického diagnostikování vztahu vysoká škola a praxe organicky vtahováno. Je zde považováno za funkční. Převážná část českých vysokých škol z mnohých důvodů na naznačenou budoucnost pasivně čeká. I na poradenství se dívá s rozpaky. Faktem ovšem je, že již dnes existují konkrétní příklady vysokoškolských oborů i škol, připravujících například absolventa do primárního a sekundárního sektoru českého hospodářství, u nichž neaktivita v uvedeném kontrolním směru se rovná ztrátě existence. Prozíravé školy, obory atp. se postupem doby určitě i v našich podmínkách rozhodnou příslušné „sebezáchovné“ činnosti provozovat. Participace poradenských pracovníků na tom bude obtížná, ale bude představovat jednu z vrcholových poradenských produkcí.

Jako potřebné, i když zřejmě v delší perspektivě realizovatelné, lze považovat následující dílčí akce:

- spolupráci při koncipování modelů přijímacího řízení na školách;
- poradenské rozborů výsledků přijímacího řízení na školách;
- poradenské rozborů uplatnění absolventů v praxi;
- tvorbu a inovaci profesních informací o škole, oborech, profesích (profesiogramy);
- prognostické odhady (studie) o vývoji v odpovídajících směrech trhu pracovních sil;
- spolupráci s jednotlivými pracovišti vysoké školy při organizaci profesně informačních, poradenských akcí typu: dny otevřených dveří školy, specializované exkurze středoškolských studentů a poradenských pracovníků na vysokých školách, veletrhy absolventů atp.;
- spolupráci s jinými institucemi: s úřady práce, s personálními útvary hlavních zaměstnavatelských subjektů v regionech, s poradnami na jiných vysokých školách, s ústředím pedagogicko-psychologického poradenství při MŠMT ČR;
- empirickovýzkumnou, metodickou a publikačně popularizační činnost.

### **Institucionalizace a profesionalizace českých vysokoškolských poraden pro studenty**

Komplexně provozované vysokoškolské poradenství, které se zabývá v jednotlivých aspektech profesními, psychologickými a managementovými, je podnikem, který nemůže fungovat jinak než na profesionální, institucionalizované bázi. Je to zákonitost, která se týká i budoucnosti poradenství na českých vysokých školách.

Existuje celá řada okolností, které budou muset být na cestě vysokoškolského poradenství k plné profesionalitě splněny. Pokusme se na rozhodující z nich poukázat.

Zřejmě nelze pochybovat o tom, že zásadní skutečností, která reálně zrychlí anebo zpozdí námi sledovaný vývoj, je nastolení profesionálních statutů poraden a poradenských pracovníků. Myslí se tím to, že poradny budou relativně samostatná, účelová školská zařízení, nazávislá na vysokoškolské výuce a učitelských školských rolích. Poradny budou obsazovány speciálně vyškolenými, výhradně na poradenské úkoly zaměřenými a za profesní výkony v rámci poraden placenými profesionály. Naše tvrzení zde podpoříme o jednoznačnou praxi např. v první plně institucionalizované poradně na Komenského univerzitě v Bratislavě (Hargašová, 1990 a další) anebo o praxi na zahraničních amerických a západoevropských vysokých školách (Eliášová, 1989; Nevolová, 1989; Ritoóková, 1989).

Jaká je z hlediska profesionalizace situace na českých vysokých školách? Na jednotlivých poradnách pracují jednotliví poradenští profesionálové. Jsou i takové poradny, na nichž na část úvazku pracují výhradně jen vysokoškolští učitelé (vedle svého hlavního pedagogického úvazku). Někdy dokonce bez úvazku, na základě zájmu, bez patřičného finančního ocenění. Je třeba říci, že jde o vysoce kvalitní odborníky. Mnozí z nich prošli více či méně rozsáhlou předchozí praxí na pedagogicko-psychologických poradnách, na úřadech práce, na personálních útvech zaměstnavatelských organizací. Tak má praxe na stávajících poradnách i navzdory absenci statutárně jmenovaných poradců patřičnou úroveň. Vezmeme-li v úvahu i hluboký zájem těchto pracovníků o věc poradenství (bez něhož by obětavě nepracovali), vidíme, že jde o vysoká aktiva, která znamenají pozoruhodný vklad i do další etapy vývoje vysokoškolského poradenství v českém terénu. Je rovněž jisté, že tito poradci a učitelé v jedněch osobách budou zde mít své místo i v budoucích, plně profesionalizovaných poradenských zařízeních. Budou zde nositeli vysokých teoretických kvalit spojených s poradenskou praxí, budou nositeli nových experimentálních metod, forem a prostředků práce. Nemůže však na nich — a už dnes je to navýsost zřejmé — ležet tíha rozsáhlé rutinní individuální „případové“ a skupinové poradenské práce. Je vpravdě iluzorní myslet si, že lze fyzicky spojit v jedno rozsáhlou vysokoškolskou vědeckopedagogickou a rutinní poradenskou práci. Navíc spojení rolí učitelů (a examinátorů) s rolemi poradců (často „záchranářů“ studentů) v jedněch osobách je v rozporu s etikou, diskrétností a nutnou angažovaností poradenských pracovníků v jejich jednáních a zásazích ve prospěch vysokoškolských studentů—klientů. Poukazují na to odborníci z poradenské praxe (Ritoóková, 1989; Eliášová — Hargašová, 1992), ale i samotní studenti — klienti poraden. Východisko lze vidět v rozšiřování počtu poradenských pracovníků, kteří budou kmenovými příslušníky poraden a u nichž poradenská činnost bude představovat úplnou a denní pracovní náplň.

Uvážíme-li, že poradenská způsobilost je profesí, typickou jak rozsáhlými všeobecnými, tak obecně odbornými a nakonec i hluboce speciálními vědomostmi a dovednostmi, musíme připustit, že vhodných odborníků příliš nazbyt

nebude. Vysoce aktuálním problémem již pro tuto dobu se jeví organizace odpovídajících forem vysokoškolského specializačního studia a jiných forem doškolování. Nelze si myslet, že příslušní odborníci vyzrají „samovývojem“ v práci a individuálním studiu. Navrhované zkvalitňovací aktivity typu stážové pobyty v tuzemských nebo zahraničních poradnách jsou dobré, ale podstatu odbornosti poradců neřeší. Celou věc komplikuje objektivní stav, že do vysokoškolského poradenství vstupují pracovníci z různých oborů a s různou původní profesní způsobilostí (nikoliv jen odborní psychologové). Tak je tomu ovšem i v zahraničí.

Pro masový růst profesionality poradenských pracovníků je nezbytností stálý přísun moderních, aktuálních informací rázu teoretického i metodického. V tuto chvíli je nutné říct, že je hrubou chybou, že v českých podmínkách neexistuje pro rozsáhlou obec školských poradenských pracovníků odborné periodikum. Stávající tiskoviny (Výchovné poradenství a Zpravodaj) jsou pro vysoké školy nefunkční.

Vítaným impulsem do procesu institucionalizace a profesionalizace vysokoškolského poradenství se stala finanční podpora, kterou ze strany MŠMT ČR dostaly prostřednictvím dotací z Fondu dynamického rozvoje vysokých škol ČR prakticky všechny školy a někdy i jednotlivé fakulty. Šlo o jednorázové příspěvky představované několika sty tisíci korun. Na jejich základě započaly činnost nové poradny anebo si rozšířily vybavení a služby jiná, stávající zařízení. Poněkud se zlepšilo finanční ocenění pracovníků. Na přechodnou dobu přibyli externí odborníci. Dnes jsou příspěvky vyčerpány. Poradny dále existují z rozpočtů vysokých škol a denně musí prokazovat svou opodstatněnost. K tomu je třeba říct, že je to v pořádku. Současně je však třeba také připomenout, že v napjatých školských rozpočtech, často stěží pokrývajících holý didaktický a technický provoz škol, při neinformovanosti a jisté apriorní skepsi vůči možnostem poradenství, jednotlivé poradny obhajují svůj minimální provoz s krajním úsilím. V rozporné situaci vezměme v potaz zkušenosti ze zavedené praxe zahraniční. Podle ní jsou vysokoškolská poradenská zařízení nezpochybnitelně financována z rozpočtů vysokých škol. V řadě států zřizovatelská a udržovací povinnost vysokých škol vůči poradnám vyplývá přímo ze zákona (např. Holandsko) anebo z jistých závazných resortních směrnic (např. v USA).

Masově a spolehlivě fungující poradenská zařízení jsou v rozvinutých školských systémech považována za samozřejmý vysokoškolský standard. Jejich absence je nemyslitelná, neboť by velmi citelně ovlivnila zájem mladistvých o tyto školy. To si školy v ostré konkurenci dovolit nemohou (Freibergová, 1993). V české realitě zatím konkurenční vztahy mezi školami v masovém měřítku neexistují a zájem o uchazeče není pádným argumentem pro vstřícné chování škol vůči poradenství. Většina zainteresovaných odborníků v dnešní české situaci doporučuje jistou obecnou závaznou směrnici, která by celoplošně upravila statut poraden na vysokých školách včetně jejich financování.

Přechod poraden ze stávajícího stavu do institucionalizovaných podob může znamenat zásadní zvrat v celém vývoji. S rozsahem, ve kterém změna nastane, budou spjatý další skutečnosti. Zásadní bude to, že se žádoucím způsobem roz-

šíří soubor nabízených poradenských služeb. Když poradny na středně velkých školách budou obsazeny alespoň dvěma profesionálními pracovníky, lze již provozovat nejnezbytnější systémové služby, čili profesně orientační a speciálně psychologické poradenství. Současně i tak si mohou poradny podržet své zvláštnosti v soulase s tradicemi a potřebami vysokých škol, ale i vzhledem k odlišným požadavkům studentů — klientů, např. z univerzit, ze škol technických, uměleckých anebo fakulty tělesné výchovy.

V případě, že poradny budou nuceny přežívat ve stávající, velmi omezené podobě jako instituce, na které mohou, ale také nemusí zbyť každoročně finance, zřejmě se bude konzervovat stávající a zcela nedostatečný poradenský program. Poradny budou dělat to, co konzultativní pracovníci znají a považují za potřebné, na co ve sporých časových možnostech stačí. Změna kvality v poradenství jako celku se oddálí.

## Závěrem

Předložená studie sleduje nejzákladnější problémy, které jsou v současné době s obecným zaváděním poradenství pro studenty českých vysokých škol spjaty. Existuje řada dalších, které se dříve či později budou muset v této oblasti otevřít a řešit. A to jak prostřednictvím pokračujícího vědeckého zkoumání, tak i na základě uskutečňovaných metodických a organizačních opatření. Mezi další závažné okolnosti — podle mínění autora stati — budou zřejmě patřit:

- analýzy a interpretace znaků, problémů a požadavků vysokoškolských studentů tvořících klienty a uživatele poradenských služeb;
- systémová spolupráce a propojení vysokoškolských poraden s ostatními nezbytnými zařízeními a činiteli: s úřady práce, se středoškolským poradenským systémem, s personálními útvary zaměstnavatelských subjektů, se sebou navzájem v rámci celého českého vysokého školství;
- tvoření vlastních a přejímání zahraničních metod a prostředků potřebných pro všechny formy poradenské práce;
- standardizace nově produkovaných a ze zahraničí přijímaných poradenských technik a prostředků;
- vypracovávání počítačově konstruovaných programů a instalace celoplošně propojené sítě počítačů pro potřeby jak poradců, tak i studentů;
- vypracování koncepce vztahu mezi vysokými školami a poradnami;
- modelace profesního profilu a vzdělávání vysokoškolských poradenských pracovníků;
- vypracování evaluačních postupů pro prověřování efektivity práce a vynaložených prostředků do vysokoškolského poradenství pro studenty.

Nakonec je vhodné připomenout ústřední motiv předloženého pojednání: české vysoké školy uskutečňují svou zásadní rekonstrukci. Vysokoškolské poradenství je imanentní součástí tohoto procesu. Jeho prosazení je tedy nesporné. Jde o to, aby se tak dělo racionálně, prosazováním jeho moderní, funkční koncepce již od samotných počátků.

## LITERATURA

- ASCA role statement. The role of the school counselor in career guidance: expectations and responsibilities. The School Counselor, 32, 1985, č.3, s. 164–168.
- Babincová, D. — Fabián, D. — Ondrušek, D — Rapoš, I. — Saxová, A.: *Poradenské programy rozvíjající osobnost vysokoškoláka*. Bratislava 1992.
- Čermáková, M.: *Komparační studie absolventů VŠ v ČSFR*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1991.
- Čermáková, M.: *Uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1991.
- Čermáková, M.: *Zpráva o vybraných výsledcích výzkumu absolventů vysokých škol — ročník 1990*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1992.
- Duffek, P. — Freibergová, Z. — Kondapaneniová, N.: *Zpráva o dosavadním průběhu a základní interpretace výzkumného šetření na téma problémy zaměstnanosti absolventů VŠ a pracovní profesního poradenství pro absolventy VŠ*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1991.
- Eliášová, A.: *Práce vysokoškolského poradenského střediska v USA*. Výchovný poradce, 1990, č.4.
- Eliášová, A. — Hargašová, M.: *Modely poradenských středisk na vysokých školách v USA a u nás*. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 27, 1992, č.2, s. 161–166.
- Eliášová, A.: *Vývoj a súčasný stav vysokoškolského poradenstva vo svete*. Metodický materiál VÚDPaP. Bratislava 1989.
- Freibergová, Z.: *Zahraničné zkušenosti v oblasti poskytování poradenství a služeb studentům (Student Services) na vysokých školách*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1992.
- Hargašová, M.: *Osobnostné charakteristiky problémových vysokoškolákov*. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 1976, č.4, s. 331–341.
- Hargašová, M. a iní: *Návrh na zriadenie poradní pre vysokoškoldkov v SSR*. Psychológ v Československu, 20, 1989, č. 1/2.
- Hargašová, M.: *Problémy adaptácie študentov na vysokú školu*. Bratislava 1992.
- Hřebíček, L.: *Profesní poradenství a vysoká škola*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1992.
- Hřebíček, L.: *Studentská poradenská klientela a její modelační vliv na koncepci vysokoškolského poradenství*. Sborník příspěvků z II. celostátního semináře k problematice vysokoškolského poradenství. Praha 1993.
- Jacík, V.: *Podíl pohybové aktivity ve způsobu života vysokoškoláků a žáků ZDŠ*. Sborník z celostátní vědecké konference „Tělesná kultura — společnost — osobnost“. Praha 1982, s. 478–479.
- Kalinová, L. — Czesaná, V.: *Obecné souvislosti vztahu vysokoškolského vzdělávání a uplatňování absolventů vysokých škol v praxi*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1992.
- Kalínská, E. — Uldrychová, V.: *Problematika uplatňování absolventů vysokých škol v podmínkách přechodu k tržní ekonomice*. Vědeckovýzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1992.



- Klímová, M.: *Profesionální vývoj člověka a problematika profesionální orientace vysokoškolské mládeže*. Výchovný poradce, 1975, č.2, s. 11–23.
- Kohoutek, R.: *Psychologické poradenství — jako sociální technika, která má základní znaky vědy*. Sborník z I. celostátního semináře k problematice poradenských center pro studenty na vysokých školách v ČR. Praha 1993.
- Koščo, J.: *Poradenstvo v profesionálnom vývine*. In: Koščo, J. a iní: *Poradenská psychológia*. Bratislava 1987, s. 189–199.
- Kotásek, J.: *O stavu a perspektivách západoevropského a severoamerického vysokého školství* (1. a 2. část). Vysoká škola, 38, 1989/90, č.8, s. 361–269.
- Koucký, J.: *Zpráva OECD: Univerzity pod drobnohledem*. Alma mater, 1, 1990/91, č.3, s. 95–101.
- Nevolová, D.: *Úkoly školních poradců a metody profesionální orientace na školách v USA*. Výchovný poradce, 1989, č.2, s. 36–51.
- Lancová, J.: *Správná volba povolání*. Praha 1925.
- Léon, A.: *Psychopédagogie de l'orientation professionnelle*. Paris 1957.
- Poradenství na vysokých školách*. Souhrnná výzkumná zpráva. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1993.
- Rapoš, I.: *Vysokoškolská a psychologická poradenství*. In: Kol.: *Poradenské programy rozvíjající osobnost vysokoškoláka*. Bratislava 1992.
- Ritočková, M.: *Vysokoškolské poradenství v Maďarsku*. Výchovný poradce, 1989, č. 1, s. 52–56.
- Seliger, V.: *Výsledky měření ukazatelů fyzické zdatnosti populace ČSSR ve věku 15 — 55 roků*. TPTV, 24, 1976, č.6, s. 328–333.
- Straková, E.: *Poradenská centra na vysokých školách*. Sborník z I. celostátního semináře k problematice poradenských center pro studenty na vysokých školách v ČR. Praha 1993.
- Super, D. E.: *A theory of vocational development*. American Psychologist, 8, 1953, č. 4, s. 185–190.
- Super, D. E.: *Vocational development. A framework for Research*. New York 1957.
- Teplý, Z.: *Tělovýchovná aktivita dospělé populace ČSR a její determinace některými biosociálními faktory*. Sborník z celostátní vědecké konference „Tělesná kultura — společnost — osobnost“. Praha 1982, s. 296–304.
- Úloha pracovně profesního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů a možnosti optimalizace jejich uplatnění na trhu práce*. Soubor výzkumných zpráv. Centrum pro studium vysokého školství ČR. Praha 1991 — 1992.

## TOWARDS THE CONCEPTION COUNSELLING FOR HIGHER SCHOOL STUDENTS

In the paper presented the process of development of counselling services for higher students is paid attention to.

Based on the theoretical analysis, a situation of students at well established higher schools abroad and in Czech Republic is compared. This way, the necessity for existence of specialized counselling centres at Czech higher schools is deducted. Their purpose is seen in providing students with support in areas as follows:

- individual school and professional orientation;
- social and psychological development;
- medical and hygienic development.

Within the framework of counselling services the role of counselling centres in the field of management of higher schools, their faculties as well as other units is described and emphasized, too.

In the concluding part of the paper the course of counselling centres and their staff during their transformation into the professionalized higher school institutions is analysed.

